

**Gyermekirodalom kutatási lehetőségei az OPKM
Janikovszky Éva munkásságán keresztül
Szakkönyvtári szakóra az OPKM-ben
Foglalkozásvázlat**

Összeállította: Dömsödy Andrea, Bp., OPKM, 2019. május 15.

Résztevők: Gyermekirodalom szakos hallgatók

Időtartam: 60 perc + érdeklődés szerint

Helyszín: Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum épülete (díszterem, kölcsönzőtér, olvasóterem, múzeum)

Szükséges előzetes ismeret:

- alapvető könyv- és könyvtárhasználati ismeretek (különösen: konkrét mű megtalálása online katalógusban)

Szükséges eszközök

- laptopok, résztvevői mobil eszközök (opcionális)
- dokumentumok a példakeresőkérdésekhez kapcsolódóan

Foglalkozástervező: Dömsödy Andrea

Célok:

- az OPKM gyűjteményéről, szolgáltatásairól áttekintést adni,
 - értse, hogy nem csak pedagógiai szakirodalom,
 - értse meg a szakkönyvtári szolgáltatások többlétét,
 - lássa be, hogy az OPKM távhasználata, többlétet nyújt tanulmányaihoz,
- az OPKM gyermek- és ifjúsági irodalmi gyűjteményében való keresés lehetőségeinek megismerése,
 - értse, hogy ez a legteljesebb speciálisan feltárt gyűjtemény,
 - ismerje meg a visszakeresés önállóan és könyvtárosi segítséggel igénybe vehető módjait,
- a könyvtári források sokféleségének, hasznosítási módjainak szemléltetése,
 - lássa, hogy a gyermekirodalom kutatásának sokszínűek a forrásai,
 - lássa, hogy a különböző forrástípusok felkutatása, különböző logikát igényel, ebben a könyvtárosok tudnak segíteni,
- benyomásokat nyújtani, elemzési szempontokat bemutatni egy gyermekirodalmi téma feldolgozásához.

A foglalkozás menete

0. Ruhatárhasználat

1. Köszöntés - adminisztráció (Földszinti előcsarnok) - 5 perc

- 2 mondat az intézményről általában (név, kor, funkció)
- 2 mondat az épületről (Kőrössy Albert, Tisztviselőtelepi főgimnázium)
- Célok: a kevés idő alatt bepillantást nyújtani az OPKM gyűjteményi és szolgáltatási kínálatába és megmutatni a gyermekirodalom kutatási lehetőségeit.
- Bármikor kérdezzenek közbe!

2. Tájékoztató a könyvtár gyűjteményeiről, szolgáltatásairól (I. em. előtér) - 10 perc

- főgyűjtőkör definiálása
- különgyűjtemények felsorolása (gyermek- és ifj. irod., tankönyvtár, iskolai értesítő)
- szolgáltatások felsorolása (helyben, kölcsön, tájékoztató, saját adatbázis, nemzetközi adatbázisok)
- célközönség: kutatók, gyakorló pedagógusok, pedagógusjelöltek
- országos szakkönyvtár sajátosságai: teljesség, részletes feltárás, megőrzés, részletes tájékoztató - kérdezzenek!
 - távhasználat helyzetei (a részletes feltárás kihasználása),
 - A témához Önök értenek, Önöknek kell jól kérdezni. Nem vagyunk gyermekirodalom-kutatók...

3. A (könyvtári) kutatás kezdeti lépései forráshasználatot igénylő munka esetén – (Díszterem) 5 perc

Segédlet kiosztása

1. Mit kutatók? - A téma körülhatárolása, előzetes kérdéskörök összegyűjtése
2. Mások mit írtak erről? Milyen forrásokon, szempontokon, elemzési, vizsgálati módszereken keresztül? - A téma szakirodalmának feltérképezése
 - a. elolvasása

3. Milyen forrástípusok, források vannak? - A szóba jöhető források feltérképezése – munkabibliográfia (pl.: OPAC-ból a kosár elküldésével)
4. Mely forrásokat dolgozzam fel? - A források kiválasztása
5. Mi van a forrásokban? - **A források kézbevétele, elemzése**
 - a. pontos hivatkozásokkal ellátott jegyzetelés

4. Egy téma feldolgozásának végtelen lehetőségei - 15 perc

Gyermek- és ifjúsági irodalmi adatbázis az OPKM-ben

- majdnem teljes feldolgozottság
- szépirodalom + ismeretterjesztő irodalom
- hungarikum reprezentatíván
- egyéb külföldi esetlegesen
- Ha az adatbázisban csak gyermek- és ifjúsági művet keres, akkor állítsa be az összetett keresésben az adatbázist „ifjúsági”-nak!

Témaötletek	Forrástípusok az OPKM-ben
egy alkotó (író, illusztrátor, fordító, szerk., kiadó) munkássága	gyerekkönyvei, gyermeklapok
egy korszak gyermek- és ifjúsági irodalma	gyermekirodalmi szakirodalom
egy alkotó iskolai pályafutása (hol, miből, kitől tanult, eredményei)	iskolai évkönyv, iskolatörténet korabeli tantervek, tankönyvek
a gyermek- és ifj. irod. vagy egyes alkotók, műfajok az óvodában, iskolában	tanterv, tankönyv, módszertani irod. minden korszakból
gyermekeknek, fiataloknak készített kiadványok (nem iskolai)	ismeretterjesztő művek fejlesztő füzetek, „cselekedtető műfajok”
egy téma megjelenése a szép- és vagy ismeretközlő irod.-ban	
egy nyelv, ország irodalma magyarul	gyerekkönyvei, gyermeklapok
magyar alkotók más nyelveken	
díjazott művek	
népmesék, népköltészet	
...	

5. Keresési lehetőségek – Példák Janikovszky Évával kapcsolatban (15 perc)

A résztvevők párhuzamosan keresik, követik az előttük lévő gépeken.

Szakkönyvekben, tankönyvekben:

- szerző + PAD adatbázis/tankönyv adatbázis - Név: Személy 'Janikovszky Éva' ÉS Adatbázis: 'pad'
- tárgyszó + PAD adatbázis/tankönyv adatbázis - Név: Személy 'Janikovszky Éva' ÉS Adatbázis: 'tkv'
 - Magyar Pedagógiai Tárgyszójegyzék alapján + tulajdonnevek - Tárgyszó: 'Janikovszky Éva\$'
 - ajánlott tárgyszavak: gyermek- és ifjúsági irodalom, gyermek- és ifjúsági sajtó, gyermekkönyv, olvasóvá nevelés, olvasási szokások, olvasáskutatás, olvasáslélektan, olvasmányfeldolgozás

Gyermek- és ifjúsági irodalmi művekben:

- ifjúsági szakjelzet
 - hierarchikus, tematikai, életkori, műfaji jelzetek -
 - lásd a honlapon a különgyűjtemény leírásánál
 - Pl.: (Név: Személy 'Janikovszky Éva') ÉS (Ifjúsági szakszám: 'X\$') ----- ismeretközlő
- alkotó, cím, eredeti cím, sorozati cím, kiadási év, kiadó (nem egységesített)
- díjazott mű - NT \$díj\$

Kereséstechnikai tanácsok

- nem csonkol automatikusan semmit az OPKM adatbázisa
 - csonkolás (elől, hátul): \$
- szűkítés több szemponttal: összetett keresés
- cím szavaiban való keresés: külön mező az az összetett keresésben
- keresési halmazok összekapcsolása: kereséstörténetből
- tartalmi kereséseknél használja a segédleteket (tárgyszójegyzék és ifjúsági szakszám listáit)
- a könyvtárosi felületen speciálisabb keresőkérdések is összeállíthatók (pl.: eredeti nyelv, közreműködés jellege)

További tanácsok

- A teljes nézet több adatot mutat, mint az olvasói: Formátumváltás
- A találatok elküldése (kosárból)

5. A kikészített dokumentumok megtekintése (5 perc)

Beszélgetés a művekről, a kutatási lehetőségekről.

- Iskolai értesítő Janikovszky középiskolai tanulmányairól,
- általa írt, fordított művek (gyermek, szakmai és tankönyv)
- róla szóló
- gyermekkorai gyermekkönyvei (általa olvasott gyermekkönyvek)

6. A feladat (Díszeterem) – igény szerint

További frontális példa a keresésre Janikovszky Éva

Önálló feladatmegoldás, pl.:

- X szerző művei idegen nyelven (nem magyarul)
- horror és egyéb félelmetes regények az 1980-as évekből

7. Reflexió - 2 perc

mentímetér

8. Múzeumlátogatás - 5 perc igény szerint

betekintés

9. Egyéb források (Olvasóterem) igény szerint

Az olvasóterem elrendezése, használatának módja.

lexikonok, bibliográfiák

olvasótermi polc a gyermek és ifjúsági irodalomról

- kézikönyvek, alapvető szakkönyvek
- díjazott könyvek

Csoportos ingyenes beiratkozás

10. Raktárlátogatás igény szerint